

**Hans Jørn Nielsen, Helene Høyrup & Hans Dam Christensen (red.):
Nye vidensmedier. Kultur, læring og kommunikation
Frederiksberg: Samfundslitteratur. 2011.**

Anna-Britt Krog

MedieKultur 2012, 53, 151-153

Published by SMID | Society of Media researchers In Denmark | www.smid.dk

The online version of this text can be found open access at www.mediekultur.dk

Nye vidensmedier er en antologi om mediers anvendelse i formidling og tilegnelsen af viden. Det fremgår af antologiens bagside, at artiklerne har fokus forskellige steder i de formelle og uformelle former for læring og videnstilegnelse – bl.a. undervisningssektoren, biblioteket og museet.

Antologien indeholder i alt 16 artikler. Første del (*Viden, medier og vidensmedier*) omfatter fem artikler, som belyser vidensmedier teoretisk, mens der i antologiens anden del (*Sociale medier: læring, social mening og socialt fællesskab*) og tredje del (*Lærings- og vidensressourcer på internettet*) leveres en række analyser af konkrete vidensmedier i form af bl.a. sociale videosites, en bibliotekstjeneste og webbaserede tutorials. Tre ud af disse seks artikler om vidensmedier i brug omhandler bogmediet eller bibliotekerne. Generelt har en stor del af antologiens artikler således fokus på digitaliseringens betydning for bogmediet og bibliotekernes fremtid, og det er ikke så underligt – for selvom bidragsyderne repræsenterer forskellige videnskabelige felter (medievidenskab, kunst- og litteraturvidenskab samt biblioteks- og informationsvidenskab), så kommer redaktionen fra Det Informationsvidenskabelige Akademi, tidligere Biblioteksskolen.

I indledningen slås det fast, at vidensmedier ikke er en bestemt type medier. En smartphone eksempelvis kan således betragtes som et vidensmedie, et nyhedsmedie eller et underholdningsmedie afhængigt af brugen af den, for i dag fungerer et medie som en smartphone som alle tre dele – og mere til – i forskellige sammenhænge. Ifølge denne fremstilling er vidensmedier medier, som anvendes i en kommunikationsproces med hen-

blik på videnstilegnelse. Fokus i antologiens artikler er således på forskellige muligheder for *vidensmediering* frem for selve medierne og deres indhold (p. 11).

Det er *nye* vidensmedier, som er omdrejningspunktet. For selvom man godt kan konstruere viden ved eksempelvis at lytte til et radioprogram på P1, så understøtter de digitale netværksmedier i højere grad individets selvstændige videnskonstruktion, idet de muliggør interaktivitet samt kommunikation og samarbejde brugerne imellem. De nye vidensmedier giver således nye muligheder for vidensproducenter, men også nye udfordringer for professionelle formidlere, som det fremgår af antologiens bagside. Udfordringen består i, at information i dag er spredt på en lang række medieplatforme, ligesom brugerne ikke bare skal transformere information til viden, men også er medproducenter af denne viden. Det stiller nye krav til vidensinstitutioner som bibliotekerne, uddannelsessektoren, museerne mv., som er nødt til i højere grad at gå i dialog med deres brugere, som også er producenter og distributører af viden i de sociale mediers brugerfællesskab. Brugeren betegnes således som "produser" – en sammentrækning af *user* og *producer* oprindeligt foretaget af den amerikanske medieforsker Axel Bruns – i flere af antologiens artikler.

Temaet om brugeren som "produser" tages op i antologiens anden del, som indeholder tre artikler. Med udgangspunkt i det internetbaserede bibliotekssite *boggnasker.dk* diskuterer Lotte Nyboe de sociale medietjenester som rum for læring og videnskonstruktion. Her opbygger brugerne viden og kompetencer gennem deltagelse baseret på leg (med ord), som understøtter børn og unges digitale dannelse. Nyboe konkluderer således, at deltagerne på sitet lærer at kommunikere, samarbejde og i det hele taget orientere sig i en foranderlig verden.

Står man så som professionel formidler bedre rustet til at møde brugerne, hvor de er, efter at have læst denne antologi? Ja, der er god inspiration og relevante pointer at hente i flere af antologiens artikler, fx i "Vidensmediers liv på nettet" (Christian Dalsgaard). Ifølge Dalsgaard bør institutionerne i nogen grad give slip på kontrollen over deres materialer og lade brugerne organisere dem gennem deres personaliserede medier, online communities og sociale netværk. Dalsgaards pointe er nemlig, at potentialet i internettet ikke er som udbredelsesmedie, men derimod ligger i personalisering og udvikling af åbne ressourcer, der gør det muligt at imødekomme en bred målgruppe og understøtte mange forskellige aktiviteter (p. 187).

I forhold til de formelle læreprocesser kunne jeg godt savne nogle diskussioner af, hvordan de traditionelle læringsteorier – som tager udgangspunkt i interpersonel kommunikation – kan sættes i spil i forhold til læreprocesser med inddragelse af nye digitale medier. Generelt tager størstedelen af artiklerne afsæt i de uformelle læreprocesser, mens de formelle læreprocesser i uddannelsessektoren i mindre grad er i fokus.

Et grundlæggende problem for antologien er selve begrebet *vidensmedie* – et begreb som forfatterne flere steder slår fast reelt ikke giver mening som andet end en optik. Som Carl Gustav Johannsen slår fast i artiklen "Sociale teknologier og web 2.0 som vidensmedier", så mangler begrebet vidensmedier et modbegreb – "[...] hvis et medie ikke er et vidensme-

die, hvad er det så?" (p. 216). Begrebet vidensmedie er således både alt og ingenting, hvilket også har fået brugerne på den danske wikipedia til at vende tommelfingeren ned og slette begrebet i det digitale leksikon.¹ Selvom man således kan diskutere brugen af begrebet vidensmedier, er det indiskutabelt, at den udbredte brug af nye digitale medier betyder nye former for vidensdeling, vidensformidling og nye måder at tilegne sig viden, der gør det relevant at belyse konsekvenserne af disse nye vidensmedieringer.

Antologien betegnes af redaktørerne som en første, præsenterende bog om vidensmedier (p. 227). Som en sådan introduktion når antologien vidt omkring og formår også at skabe perspektiv i forhold til ældre og andre medietyper. Selvom man kan hævde, at de analoge vidensmedier (bogen, fiktionsmedier, litteraturfestivalen og museumsudstillingen) ikke hører hjemme i en antologi om nye medier, så fungerer antologiens fjerde del (*Analoge vidensmedier – i bogen, i fiktionen og i det fysiske rum*) faktisk godt som en perspektivering, og især Lars Ole Sauerbergs artikel "Encyklopædi og Gutenberg-parenthesen" er interessant læsning. Sauerberg argumenterer for, at de 550 år, fra bogtrykkerkunstens udbredelse i den vestlige verden fra midten af 1400-tallet – hvor viden kom i form af trykte tekster i masseudbredte bøger – til vore dages digitalisering, blot er en parentes. Både før og efter ser man kulturer, hvor det trykte ord ikke er en selvfølgelig autoritet. I den nye digitale kultur er viden ikke lig med ord, men med måder for repræsentation. Til gengæld kunne nogle af artiklerne med fordel uddybes, fx den sidste artikel (5. del), hvor en kritisk teori om vidensmedier skitseres af Jack Andersen.

Alt i alt fremstår antologien som velredigeret, og der er en god sammenhæng mellem de enkelte artikler, ligesom artiklerne hver især er af høj kvalitet. *Nye vidensmedier* vil være yderst relevant læsning for studerende ved Det Informationsvidenskabelige Akademi, såvel som for bibliotekarer. Også professionelle formidlere vil kunne hente inspiration fra antologiens praksisorienterede artikler.

Referencer

1. Wikipedia (2011). Konsulteret 28. november 2011, <http://da.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Sletningsforslag/Vidensmedier>

Anna-Britt Krog
Postdoc, ph.d.
Knowledge Lab
Institut for Kulturvidenskaber
Syddansk Universitet
ach@knowledgelab.sdu.dk